

SOSVUX jobbar för ett bättre komvux

Katarina Bjärbo: Hela vuxenutbildningen har hamnat i bakvatten.
FOTO: LARS G. SÄFSTRÖM

De vuxenstuderande är mycket oroad över vuxenutbildningens framtid. Helt nyligen ordnade tre studerandeorganisationer en kampanjvecka – Upprop för vuxenutbildning – (se SV nr 10) i protest mot nedskärningar av resurser.

SV har talat med Katarina Bjärbo, representant för SOSVUX, om vad hennes organisation anser om och vill med komvux.

Med i samtalet var Lisa Thoor, tvåbarnsmamma som läser heltid med sikte på att bli socionom. Hon berättar något om de svårigheter som möter de studerande. Men också om den glädje det är att känna hur vyerna vidgas.

□ □ Katarina: – Vi jobbar helt enkelt för ett bättre komvux. Komvux har fina mål, men hur lever det upp till dem? Inte så bra. Man når inte dem som har störst behov. Det brister i uppsökande verksamhet och många gånger anordnas utbildningen helt slentrianmässigt ute i kommunerna. Undervisningen är pressad. Man har bara halva antalet undervisningstimmar jämfört med ungdomsskolan. Studietakten är hård, betygspressen lika så.

Lisa: Jag har en känsla av att studierna är slitiga för många, inte bara när det gäller plugg. De tar så mycket tid att man ofta förlorar sitt umgänge t ex. Men själv har jag haft tur att få studiekamrater. Vi har försökt sätta ihop våra schemata så vi kan följa varandra.

Katarina: SOSVUX har inte något direkt program för ett utökat timtal. Men vi vill att de studerande skall kunna läsa långsammare om de så önskar. Vi vill alltså ha något fler undervisningstimmar. Men inte så många som i ungdomsskolan. De flesta behöver arbeta vid sidan av studierna.

Lisa: Ja, jag tycker det är för få lektioner. Det betyder att man får läsa mycket hemma. Själv pluggar jag lördag, söndag hela dagarna, varje kväll och inför skrivningar.

Katarina: Det största problemet är nog de graderade betygen i gymnasieskolkurserna. Det är en besvikelse att komvuxutredningen ville behålla dem och att de står kvar – om än i förändrad form – i nya läroplanen.

– Har man betyg måste undervisningen läggas upp efter kraven på fakta – kunskaper som kan betygssättas. Lärarna kan sällan använda utvecklande arbetsformer.

– SOSVUX anser att komvuxstuderande klarar sig lika bra med "betygen" godkänd – icke godkänd. Vi kommer ändå att kunna gå vidare till högre studier, för då får vi automatiskt en egen kvotgrupp vid högskoleintagning.

– Från och med i höst gör UHÄ om kvotsystemet. Två grupper: B1 och B2

omfattar en tredjedel av alla platser. Det är för ungdomar med betyg som inte får vara mer än tre år gamla. De återstående två tredjedelarna av platserna delas upp i fyra kvotgrupper: 25:4or, sådana som har enbart betyg, sådana som har betyg + arbetslivserfarenhet och sådana som kommer från folkhögskola. Om vi finge godkänt – icke godkänt kunde vi gå in i 25:4kvoten eller i folkhögskolekvoten eller få en egen kvotgrupp.

– Det är faktiskt bara ungefär 4 000 per år som tar en fullständig gymnasiekompetens. Skall all undervisning anpassas efter deras behov?

Lisa: Jag tycker betygen är hemskt jobbiga. Det blir en dålig stämning i klassen. Kamraterna håller inne med sina kunskaper, de jagar femmor. Det är inte längre kunskaperna som är viktiga.

Katarina: Den nya läroplanen ser vi som något positivt. Att dela upp studierna i en grund- och en fördjupningsdel tror vi är bra, likaså att det skall bli möjligt att läsa i etapper.

Nya läroplanen prioriterar korttidsutbildade, resurssvaga och socialt utsatta. Utbildningen skall anpassas till

dessa grupperns behov, står det. Kan det vara rimligt? är det säkert att det är utbildning de i första hand behöver? Och är de i skick att tillgodogöra sig den?

Katarina (spontant): Vem är det mest synd om?

– Utbildning är viktigt. Men det måste också till andra grejor. De sociala myndigheterna måste ta sitt ansvar. Samtidigt är det viktigt att få in alla i samma undervisning och få en inställning i klassen som får eleverna att hjälpa varandra. Det är fel att dela upp

människor i tre grupper: eliten, de hyfsade och de dåliga.

- Det är en fin tanke, men den kan knappast fungera i alla sammanhang. Lever SOSVUX för övrigt själv upp till dessa mål?

Katarina: Vi försöker. Inom SOSVUX har vi t ex alkoholförbud för att de som har det svårt med sprit inte skall halka dit igen.

Vet ni inom SOSVUX något om hur komvux fungerar på olika ställen i landet?

Katarina: I många kommuner fungerar komvux bra med sammanhållna klasser. Fast ett problem ute i landet är att komvux kan ha så liten omfattning att lärarna har komvux som fyllnads tjänstgöring. De är då vana vid ungdomsskolan och inser inte att många elever inte suttit på skolbänken på kanske tio år och är rädda för nya situationer. De hjälper inte de studerande att lära känna varandra.

Lisa: Själv var jag sjuk de tre första veckorna när jag började studera. Jag blev chockad av att de andra hade hunnit så långt i studierna. Det var ingen som tog hand om mig - knappast ens lärarna.

Katarina: I Stockholm fungerar komvux inte så bra. Det är många som bryter studierna. F n 33 procent på teoretiska gymnasieskolkurser.

- Ett stort problem för Stockholm är nedskärningarna av gymnasieskoltimmar som startade redan -80. Vid ett tillfälle tog SÖ tio procent av de timmarna och gav till andra kommuner. Detta har gjort att man fått öka elevantalet ganska markant. Det i sin tur försämrar studiesituationen. När nu den ytterligare 11-procentiga nedskärningen kommer, kan man inte öka de redan fulla klasserna. Förmodligen kommer man att bli tvungen att avvisa elever från en del kurser.

Hur gör man det?

Katarina: Det finns inga fasta regler för det. I Stockholm har man tidigare "avvisat" genom att hålla hårt på anmälningstiderna. Men dem lär sig eleverna snabbt att sköta. I en sådan situation gäller det att ha överblick och göra prioriteringar. Man måste ta bort den rest av hobbystudier som finns kvar, typ spanska för Mallorcaresan.

- Du skall inte tro att jag är glad åt att gymnasieskolkurserna skärs ned - gymnasiestudier är idag trots allt en överbryggande utbildning.

Lisa: Studierna har betytt enormt mycket för mig. När jag startade hade jag jobbat hemma i tio år med egna barn och dagbarn. Jag kände mig inte delaktig, förstod inte Aktuellt och Rapport. Det är först nu jag märker detta - att jag har fått ökat självförtroende. Jag ser att jag kan läsa skönlitteratur, skriva rapporter, gå på teater . . . Nu har jag bestämt mig för socialhögskolan.

Katarina: En sak som vi inte tagit upp här och som är den kanske viktigaste är de studerandes ekonomiska situation. Det finns olika möjligheter att finansiera studierna. T ex *studiemedel* som är ett lån från staten. *Utbildningsbidrag*, som egentligen är ett AMS-bidrag och som utgår om man beviljats arbetsmarknadsutbildning inom ramen för komvux. Och så det *särskilda vuxenstudiestödet*. Det senare består av en bidragsdel som man skattar för och en lånedel. Det särskilda vuxenstudiestödet har inte höjts på flera år och det finns inte heller tillräckligt många sådana stöd. I den senaste budgetpropositionen föreslog man i alla fall 2 900 fler studiestöd - men man höjde inte summan.

Lisa: Jag har särskilt vuxenstudiestöd och på det skall jag i stort sett försörja mina två barn. (Min sambo har också två barn från ett tidigare äktenskap. Han börjar studera i höst.) Det är svårt att få pengarna att räcka till. Tidigare fick jag ut 2 700 efter skatt. Hyran är dyr.

Kommunerna har dålig ekonomi. Staten bekostar det mesta av komvux, men kommunerna har en del utgifter.

Och det är inte lag på att anordna denna utbildning. Hur ser ni på framtiden ur den synpunkten?

Katarina: Jag vet inte vad som skall hända. Men en följd av kommunernas dåliga ekonomi har redan drabbat oss. Man får på sina ställen inte längre låna böcker. Läser man fyra ämnen kan kurslitteraturen kosta 500 till 1 000 kronor per läsår.

- Hela vuxenutbildningen har hamnat i bakvatten. När komvux kom 68/69 hette det att man skulle utnyttja begåvningsreserven. -75 kom de övergripande målen det särskilda vuxenstudiestödet, rätten till ledighet för studier, studieorganisatörer på arbetsplatserna osv. Nu sitter det en utredning och funderar på ledighetslagarna. Man har varit och "nosat" på studieorganisatörerna. Det är tyst om uppsökande verksamhet. Inte ens alla beslutsfattare vet vad komvux är

Lisa Thoor (med dotter): Betygen är hemskt jobbiga.

FOTO: LARS G SÄFSTRÖM